ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 23ης Απριλίου 2009 *

Στην υπόθεση C-533/07,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει των άρθρων 68 ΕΚ και 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Oberster Gerichtshof (Αυστρία) με απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 2007, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 29 Νοεμβρίου 2007, στο πλαίσιο της δίκης

Falco Privatstiftung,

Thomas Rabitsch

κατά

Gisela Weller-Lindhorst,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, T. von Danwitz, E. Juhász, Γ. Αρέστη και J. Malenovský, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: V. Trstenjak
γραμματέας: C. Strömholm, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 20ής Νοεμβρίου 2008,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— το Falco Privatstiftung και ο M. Rabitsch, εκπροσωπούμενοι από τον M. Walter, Rechtsanwalt,

— η G. Weller-Lindhorst, εκπροσωπούμενη από τον T. Wallentin, Rechtsanwalt,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την J. Kemper και τον M. Lumma,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον I. M. Braguglia, επικουρούμενο από τη W. Ferrante, avvocato dello Stato,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τη C. Gibbs,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τις A.M. Rouchaud-Joët και S. Grünheid,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 27ης Ιανουαρίου 2009,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχεία α΄ και β΄, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, του Falco Privatstiftung, ιδρύματος που εδρεύει στη Βιέννη (Αυστρία) και του M. Rabitsch, κατοίκου Βιέννης (Αυστρία), και, αφετέρου, της Gisela Weller-Lindhorst, κατοίκου Μονάχου (Γερμανία), σχετικά, πρώτον, με την εκτέλεση συμβάσεως βάσει της οποίας οι αναιρεσείοντες της κύριας δίκης χορήγησαν στην αναιρεσίβλητη της κύριας δίκης την άδεια να διαθέσει στο εμπόριο, στην Αυστρία, στη Γερμανία και στην Ελβετία, μαγνητοσκοπημένες εγγραφές εικόνας (DVD) μιας συναυλίας και, δεύτερον, την άνευ συμβατικώς χορηγηθείσας άδειας διάθεση στο εμπόριο ηχογραφήσεως της εν λόγω συναυλίας.

Το νομικό πλαίσιο

Η Σύμβαση των Βρυξελλών

3 Κατά το άρθρο 5, σημείο 1, της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με τη σύμβαση της 26ης Μαΐου 1989 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας (ΕΕ L 285, σ. 1, στο εξής: Σύμβαση των Βρυξελλών):

«Πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος συμβαλλόμενου κράτους μπορεί να εναχθεί σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος:

1) ως προς διαφορές εκ συμβάσεως, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου εκπληρώθηκε ή οφείλει να εκπληρωθεί η παροχή [επίδικη παροχή] […]».

Ο κανονισμός 44/2001

4 Η δεύτερη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 44/2001 έχει ως εξής:

«Ορισμένες διαφορές μεταξύ των εθνικών κανόνων για τη δικαιοδοσία και την αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων δυσχεραίνουν την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Είναι ουσιώδης η θέσπιση διατάξεων σχετικά με την ενοποίηση των κανόνων σύγκρουσης δικαιοδοσίας στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις, καθώς

και σχετικά με την απλούστευση των διατυπώσεων για την ταχεία και απλή αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων κρατών μελών που δεσμεύονται από τον […] κανονισμό.»

5 Η ενδέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 44/2001 έχει ως εξής:

«Οι κανόνες δικαιοδοσίας πρέπει να παρουσιάζουν υψηλό βαθμό προβλεψιμότητας και να βασίζονται στην αρχή της γενικής δωσιδικίας της κατοικίας του εναγομένου και η δωσιδικία αυτή πρέπει να ισχύει πάντοτε, εκτός από μερικές συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου το επίδικο αντικείμενο ή η αυτονομία των μερών δικαιολογεί άλλο συνδετικό παράγοντα. […]»

6 Η δωδέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 44/2001 έχει ως εξής:

«Η δωσιδικία της κατοικίας του εναγομένου πρέπει να συμπληρωθεί από εναλλακτικές δωσιδικίες που θα ισχύουν λόγω του στενού συνδέσμου μεταξύ του δικαστηρίου και της διαφοράς ή για τη διευκόλυνση του έργου της δικαιοσύνης.»

7 Η δέκατη ένατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 44/2001 έχει ως εξής:

«Πρέπει να διασφαλισθεί η συνέχεια μεταξύ της σύμβασης των Βρυξελλών και του […] κανονισμού και γι' αυτό τον σκοπό πρέπει να προβλεφθούν μεταβατικές διατάξεις. Η ίδια ανάγκη συνέχειας ισχύει και όσον αφορά την ερμηνεία των διατάξεων της σύμβασης των Βρυξελλών από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων […]».

8 Οι κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας του κανονισμού 44/2001 περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο ΙΙ του εν λόγω κανονισμού, το οποίο αποτελείται από τα άρθρα 2 έως 31.

9 Στο τμήμα 1, το οποίο φέρει τον τίτλο «Γενικές διατάξεις», του εν λόγω κεφαλαίου ΙΙ του κανονισμού 44/2001 περιλαμβάνεται το άρθρο 2, παράγραφος 1, που ορίζει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος κανονισμού, τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος κράτους μέλους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων αυτού του κράτους μέλους, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους.»

10 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001, το οποίο περιλαμβάνεται στο ίδιο τμήμα, ορίζει ότι:

«Τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος κράτους μέλους μπορούν να εναχθούν ενώπιον των δικαστηρίων άλλου κράτους μέλους μόνο σύμφωνα με τους κανόνες που περιλαμβάνονται στα τμήματα 2 έως 7 του παρόντος κεφαλαίου.»

11 Το άρθρο 5 του κανονισμού 44/2001, το οποίο περιλαμβάνεται στο τμήμα 2, που φέρει τον τίτλο «Ειδικές δικαιοδοσίες», του κεφαλαίου ΙΙ του κανονισμού αυτού, ορίζει τα εξής:

«Πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους μπορεί να εναχθεί σε άλλο κράτος μέλος:

1. α) ως προς διαφορές εκ συμβάσεως, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου εκπληρώθηκε ή οφείλει να εκπληρωθεί η παροχή [επίδικη παροχή]

β) για τους σκοπούς της εφαρμογής της παρούσας διάταξης και εφόσον δεν συμφωνήθηκε διαφορετικά, ο τόπος εκπλήρωσης της επίδικης παροχής είναι:

— εφόσον πρόκειται για πώληση εμπορευμάτων ο τόπος του κράτους μέλους όπου, δυνάμει της σύμβασης, έγινε ή έπρεπε να γίνει η παράδοση των εμπορευμάτων,

— εφόσον πρόκειται για παροχή υπηρεσιών ο τόπος του κράτους μέλους όπου, δυνάμει της σύμβασης, έγινε ή έπρεπε να γίνει η παροχή των υπηρεσιών

γ) το στοιχείο α) εφαρμόζεται, εφόσον δεν εφαρμόζεται το στοιχείο β)

[…]

3) ως προς ενοχές εξ αδικοπραξίας ή οιονεί αδικοπραξίας, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιογόνο γεγονός

[…]».

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

12 Από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι οι αναιρεσείοντες της κύριας δίκης ζητούν την καταβολή αμοιβής υπολογιζομένης βάσει του, εν μέρει γνωστού, αριθμού των πωλήσεων των μαγνητοσκοπημένων εγγραφών εικόνας (DVD) συναυλίας. Ζητούν επίσης να υποχρεωθεί η αναιρεσίβλητη της κύριας δίκης να υπολογίσει το συνολικό ύψος των πωλήσεων των μαγνητοσκοπημένων εγγραφών εικόνας και των ηχογραφήσεων και να καταβάλει τη σχετική επιπλέον αμοιβή. Προς στήριξη των αιτημάτων τους, οι αναιρεσείοντες της κύριας δίκης επικαλούνται, όσον αφορά την πώληση των μαγνητοσκοπημένων εγγραφών εικόνας, τους όρους της συμβάσεώς τους με την αντισυμβαλλομένη τους, ενώ, όσον αφορά την πώληση των ηχογραφήσεων και ελλείψει σχετικής συμβάσεως, προβάλλουν προσβολή των δικαιωμάτων του δημιουργού.

13 Πρωτοδίκως, το Handelsgericht Wien, ενώπιον του οποίου άσκησαν αγωγή οι αναιρεσείοντες της κύριας δίκης, έκρινε ότι έχει διεθνή δικαιοδοσία για να αποφανθεί επί των αιτημάτων αυτών, βάσει του άρθρου 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001. Το δικαστήριο αυτό έκρινε ότι, λόγω της στενής σχέσεως μεταξύ των προβαλλομένων αιτημάτων, είχε δικαιοδοσία να αποφανθεί και επί του στηριζόμενου στην επίμαχη σύμβαση αιτήματος καταβολής αμοιβής για τις πωλήσεις των μαγνητοσκοπημένων εγγραφών εικόνας, κρίση την οποία αμφισβήτησε η αναιρεσίβλητη της κύριας δίκης.

14 Το Oberlandesgericht Wien, ενώπιον του οποίου ασκήθηκε έφεση, έκρινε ότι το άρθρο 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001 δεν έχει εφαρμογή στην περίπτωση δικαιωμάτων που απορρέουν από σύμβαση, ενώ δεν έχει εφαρμογή ούτε το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β΄, δεύτερη περίπτωση, του ίδιου κανονισμού, καθόσον η επίμαχη σύμβαση δεν αποτελεί σύμβαση παροχής υπηρεσιών κατά την έννοια της διατάξεως αυτής.

15 Το Oberster Gerichtshof, ενώπιον του οποίου ασκήθηκε αναίρεση όσον αφορά μόνον τις απαιτήσεις σχετικά με τη διάθεση των μαγνητοσκοπημένων εγγραφών εικόνας, επισημαίνει ότι η έννοια της «παροχής υπηρεσιών» δεν ορίζεται στο πλαίσιο του κανονισμού 44/2001. Παραπέμποντας στη νομολογία του Δικαστηρίου περί ελεύθερης παροχής υπηρεσιών και σε ορισμένες οδηγίες περί φόρου προστιθέμενης αξίας (στο εξής: ΦΠΑ), όπου η έννοια των υπηρεσιών ορίζεται διασταλτικά, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν μια σύμβαση, με την οποία ο κάτοχος δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας παρέχει έναντι αμοιβής στον αντισυμβαλλόμενό του την άδεια

εκμεταλλεύσεως του δικαιώματος αυτού, πρέπει να χαρακτηρισθεί ως σύμβαση «παροχής υπηρεσιών», κατά την έννοια του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο β΄, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 44/2001. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, το αιτούν δικαστήριο ερωτά ποιος είναι ο τόπος παροχής της εν λόγω υπηρεσίας και αν το έχον διεθνή δικαιοδοσία δικαστήριο μπορεί να αποφανθεί και επί των αμοιβών που οφείλονται λόγω της εκμεταλλεύσεως των επίμαχων δικαιωμάτων δημιουργού σε άλλο κράτος μέλος ή σε τρίτο κράτος.

16 Στην περίπτωση κατά την οποία η διεθνής δικαιοδοσία δεν στηρίζεται στο άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β΄, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 44/2001, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, βάσει του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο γ΄, του κανονισμού αυτού, πρέπει να εφαρμοσθεί ο κανόνας του σημείου 1, στοιχείο α΄, του εν λόγω άρθρου 5. Κατά το αιτούν δικαστήριο, όμως, σύμφωνα με το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο α΄, του κανονισμού 44/2001, ο τόπος εκπληρώσεως της επίμαχης παροχής συνιστά το καθοριστικό κριτήριο για να προσδιορισθεί το έχον διεθνή δικαιοδοσία δικαστήριο, σύμφωνα με την απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 1976, 14/76, De Bloos (Συλλογή τόμος 1976, σ. 553), πρέπει δε να καθορισθεί βάσει του δικαίου που διέπει την επίμαχη στην κύρια δίκη σύμβαση, κατ' εφαρμογή της αποφάσεως της 6ης Οκτωβρίου 1976, 12/76, Industrie Tessili Italiana Como (Συλλογή τόμος 1976, σ. 533).

17 Κατόπιν των προεκτεθέντων, το Oberster Gerichtshof αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αποτελεί σύμβαση "παροχής υπηρεσιών", κατά την έννοια του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο β΄, του κανονισμού [44/2001], η σύμβαση με την οποία ο κάτοχος δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας παρέχει στον αντισυμβαλλόμενό του την άδεια εκμεταλλεύσεως του δικαιώματος αυτού (σύμβαση παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως);

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

α) Γίνεται δεκτό ότι η υπηρεσία παρέχεται οπουδήποτε εντός του κράτους μέλους όπου, δυνάμει της συμβάσεως, μπορεί να γίνει και πράγματι έγινε εκμετάλλευση του δικαιώματος;

β) Ή μήπως θεωρείται ότι η υπηρεσία παρέχεται στον τόπο της κατοικίας ή στον τόπο όπου βρίσκεται η κεντρική διοίκηση του χορηγήσαντος την άδεια εκμεταλλεύσεως;

γ) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο υποερώτημα α΄ ή στο υποερώτημα β΄ του δεύτερου ερωτήματος, δύναται επίσης το έχον διεθνή δικαιοδοσία δικαστήριο να αποφανθεί επί της οφειλόμενης για την παραχώρηση της αδείας εκμεταλλεύσεως αμοιβής, στην περίπτωση εκμεταλλεύσεως του δικαιώματος σε άλλο κράτος μέλος ή σε τρίτο κράτος;

3) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα ή στα υποερωτήματα α΄ και β΄ του δεύτερου ερωτήματος 2, πρέπει η ύπαρξη διεθνούς δικαιοδοσίας για την εκδίκαση διαφορών σχετικών με την καταβολή αμοιβής λόγω παραχωρήσεως αδείας εκμεταλλεύσεως, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχεία α΄ και γ΄, του κανονισμού [44/2001], να συνεχίσει να κρίνεται βάσει των αρχών που απορρέουν από τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με το άρθρο 5, σημείο 1, της [Συμβάσεως των Βρυξελλών];»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

18 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν η σύμβαση, με την οποία ο κάτοχος δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας παρέχει έναντι αμοιβής στον αντισυμβαλλόμενό του την άδεια εκμεταλλεύσεως του δικαιώματος αυτού, μπορεί να χαρακτηρισθεί ως σύμβαση παροχής υπηρεσιών, κατά την έννοια του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο β΄, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 44/2001.

19 Καταρχάς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το γράμμα του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο β΄, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 44/2001 δεν καθιστά αφεαυτού δυνατό το να δοθεί απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα, καθόσον η διάταξη αυτή δεν ορίζει την έννοια της συμβάσεως παροχής υπηρεσιών.

20 Κατά συνέπεια, το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β΄, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 44/2001 πρέπει να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα του ιστορικού της θεσπίσεως του κανονισμού αυτού, καθώς και του συστήματος και των σκοπών του (βλ., σχετικώς, αποφάσεις της 13ης Ιουλίου 2006, C-103/05, Reisch Montage, Συλλογή 2006, σ. I-6827, σκέψη 29, της 14ης Δεκεμβρίου 2006, C-283/05, ASML, Συλλογή 2006, σ. I-12041, σκέψεις 16 και 22, και της 3ης Μαΐου 2007, C-386/05, Color Drack, Συλλογή 2007, σ. I-3699, σκέψη 18).

21 Από τη δεύτερη και την ενδέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 44/2001 προκύπτει συναφώς ότι ο κανονισμός αυτός σκοπεί στην ενοποίηση των κανόνων συγκρούσεως διεθνούς δικαιοδοσίας στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις μέσω κανόνων δικαιοδοσίας που παρουσιάζουν υψηλό βαθμό προβλεψιμότητας.

22 Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο κανονισμός 44/2001 επιδιώκει την επίτευξη σκοπού που αφορά την ασφάλεια δικαίου και ο οποίος έγκειται στην ενίσχυση της δικαστικής προστασίας των εγκατεστημένων εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ατόμων, παρέχοντας ταυτόχρονα στο μεν ενάγοντα τη δυνατότητα να προσδιορίζει ευχερώς το δικαστήριο στο οποίο μπορεί να ασκήσει αγωγή, στον δε εναγόμενο τη δυνατότητα να προβλέπει ευλόγως το δικαστήριο ενώπιον του οποίου μπορεί να εναχθεί (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις Reisch Montage, σκέψεις 24 και 25, και Color Drack, σκέψη 20).

23 Οι κανόνες δικαιοδοσίας του κανονισμού 44/2001 βασίζονται προς τούτο στην αρχή της γενικής δωσιδικίας της κατοικίας του εναγομένου, η οποία προβλέπεται από το άρθρο 2 του κανονισμού αυτού και συμπληρώνεται από τις ειδικές βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις Reisch Montage, σκέψη 22, και Color Drack, σκέψη 21).

24 Έτσι, ο κανόνας διεθνούς δικαιοδοσίας περί δωσιδικίας της κατοικίας του εναγομένου συμπληρώνεται από τον κανόνα του άρθρου 5, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001 περί ειδικής δικαιοδοσίας επί διαφορών εκ συμβάσεως. Ο δεύτερος αυτός κανόνας, ο οποίος υπαγορεύεται από τον σκοπό της εγγύτητας, δικαιολογείται από την ύπαρξη στενού συνδέσμου μεταξύ της συμβάσεως και του δικαστηρίου που καλείται να επιληφθεί της σχετικής διαφοράς.

25 Κατ' εφαρμογήν του κανόνα αυτού περί ειδικής διεθνούς δικαιοδοσίας, ο εναγόμενος μπορεί επίσης να εναχθεί ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου εκπληρώθηκε ή πρέπει να εκπληρωθεί η επίδικη παροχή, καθόσον τεκμαίρεται ότι το δικαστήριο αυτό συνδέεται στενά με τη σύμβαση.

26 Ο κανονισμός 44/2001, προκειμένου να διευκολυνθεί η επίτευξη του κύριου σκοπού της ασφάλειας δικαίου, ο οποίος διέπει τους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας του κανονισμού αυτού, ορίζει αυτοτελώς τον σύνδεσμο αυτόν όσον αφορά τις συμβάσεις παροχής υπηρεσιών.

27 Συγκεκριμένα, κατά το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β΄, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 44/2001, τόπος εκπληρώσεως της επίδικης παροχής είναι ο τόπος του κράτους μέλους όπου, βάσει της συμβάσεως, έγινε ή έπρεπε να γίνει η παροχή των υπηρεσιών.

28 Βάσει των ανωτέρω πρέπει να κριθεί αν η σύμβαση, με την οποία ο κάτοχος δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας παρέχει έναντι αμοιβής στον αντισυμβαλλόμενό του την άδεια εκμεταλλεύσεως του δικαιώματος αυτού, μπορεί να χαρακτηρισθεί ως σύμβαση παροχής υπηρεσιών, κατά την έννοια του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο β΄, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 44/2001.

29 Συναφώς, όπως ισχυρίσθηκαν με τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν στο Δικαστήριο η Γερμανική και η Ιταλική Κυβέρνηση, καθώς και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, η έννοια των υπηρεσιών προϋποθέτει, κατ' ελάχιστον, ότι ο παρέχων τις υπηρεσίες ασκεί συγκεκριμένη δραστηριότητα έναντι αμοιβής.

30 Η σύμβαση, όμως, με την οποία ο κάτοχος δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας παρέχει έναντι αμοιβής στον αντισυμβαλλόμενό του την άδεια εκμεταλλεύσεως του δικαιώματος αυτού δεν προϋποθέτει τέτοια δραστηριότητα.

31 Συγκεκριμένα, με τη σύμβαση αυτή ο κάτοχος του δικαιώματος έχει, έναντι του αντισυμβαλλομένου του, απλώς την υποχρέωση να μην αμφισβητήσει την εκμετάλλευση του δικαιώματος από τον δεύτερο. Όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 58 των προτάσεών της, ο κάτοχος δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας δεν προβαίνει σε παροχή κάποιας υπηρεσίας χορηγώντας την άδεια εκμεταλλεύσεως, αλλά απλώς δεσμεύεται να επιτρέψει στον αντισυμβαλλόμενό του την ελεύθερη εκμετάλλευση του δικαιώματος αυτού.

32 Συναφώς, είναι αδιάφορο αν ο αντισυμβαλλόμενος του παρέχοντος την άδεια υποχρεούται ή όχι να εκμεταλλεύεται το παραχωρηθέν δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας.

33 Η ανάλυση αυτή δεν τίθεται εν αμφιβόλω από επιχειρήματα που αντλούνται από την ερμηνεία της έννοιας του όρου «υπηρεσίες» κατά το άρθρο 50 ΕΚ ή σύμφωνα με νομοθετήματα του παράγωγου κοινοτικού δικαίου εκτός του κανονισμού 44/2001 και, ακόμη, της εν γένει οικονομίας και του συστήματος του άρθρου 5, σημείο 1, του κανονισμού αυτού.

34 Πρώτον, από κανένα στοιχείο αντλούμενο από την εν γένει οικονομία και το σύστημα του κανονισμού 44/2001 δεν απαιτείται να ερμηνεύεται η κατ' άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β΄, δεύτερη περίπτωση, του εν λόγω κανονισμού έννοια του όρου «παροχή υπηρεσιών» βάσει της νομολογίας του Δικαστηρίου σχετικά με την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών υπό την έννοια του άρθρου 50 ΕΚ.

35 Ο λόγος για τον οποίο, στον τομέα αυτόν, η έννοια των υπηρεσιών ερμηνεύεται, σε ορισμένες περιπτώσεις, διασταλτικά έγκειται στην επιδίωξη να υπαχθούν στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης ΕΚ οι κατά το δυνατόν περισσότερες οικονομικές δραστηριότητες που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, των κεφαλαίων και των προσώπων.

36 Στο πλαίσιο, όμως, του συστήματος του κανονισμού 44/2001, το γεγονός ότι η σύμβαση, με την οποία ο κάτοχος δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας παρέχει έναντι αμοιβής στον αντισυμβαλλόμενό του την άδεια εκμεταλλεύσεως του δικαιώματος αυτού, δεν εμπίπτει στην κατηγορία των συμβάσεων παροχής υπηρεσιών, κατά την έννοια του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο β΄, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού αυτού, δεν αποκλείει ότι η σύμβαση αυτή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού, ιδίως δε στο πεδίο εφαρμογής των λοιπών κανόνων του περί διεθνούς δικαιοδοσίας.

37 Το σύστημα και η εν γένει οικονομία των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας του κανονισμού 44/2001 επιβάλλουν, αντιθέτως, τη συσταλτική ερμηνεία των κανόνων περί ειδικών βάσεων διεθνούς δικαιοδοσίας, μεταξύ των οποίων καταλέγεται και ο σχετικός με διαφορές εκ συμβάσεως κανόνας του άρθρου 5, σημείο 1, του κανονισμού

αυτού, οι οποίοι εισάγουν εξαίρεση από τη γενική αρχή της δωσιδικίας των δικαστηρίων του κράτους της κατοικίας του εναγομένου.

38 Δεύτερον, για παρεμφερείς λόγους, η έννοια του όρου «παροχή υπηρεσιών» κατά το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β΄, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 44/2001 δεν πρέπει να ερμηνεύεται βάσει του ορισμού της έννοιας των υπηρεσιών που αντλείται από τις κοινοτικές οδηγίες περί ΦΠΑ.

39 Όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στα σημεία 71 και 72 των προτάσεών της, ο ορισμός της έννοιας των υπηρεσιών κατά τις οδηγίες περί ΦΠΑ είναι ορισμός εξ αντιδιαστολής και, ως εκ της φύσεώς του, κατ' ανάγκη διασταλτικός, δεδομένου ότι η παροχή υπηρεσιών ορίζεται στις οδηγίες αυτές ως κάθε πράξη η οποία δεν αποτελεί παράδοση αγαθών. Ως εκ τούτου, κατά τις οδηγίες αυτές, ως πράξεις φορολογητέες εντός του εδάφους της Κοινότητας χαρακτηρίζονται μόνο δύο κατηγορίες οικονομικών δραστηριοτήτων, δηλαδή η παράδοση αγαθών και η παροχή υπηρεσιών.

40 Στο πλαίσιο, όμως, του άρθρου 5, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001, εφόσον δεν πρόκειται για σύμβαση πωλήσεως εμπορευμάτων, η διεθνής δικαιοδοσία δεν καθορίζεται αποκλειστικώς βάσει των κανόνων που έχουν εφαρμογή στην περίπτωση των συμβάσεων παροχής υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο α΄, του κανονισμού αυτού τυγχάνει εφαρμογής στην περίπτωση συμβάσεων που δεν είναι ούτε συμβάσεις πωλήσεως εμπορευμάτων ούτε συμβάσεις παροχής υπηρεσιών, σύμφωνα με το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο γ΄, του εν λόγω κανονισμού.

41 Τρίτον και τελευταίο, η ανάλυση βάσει της οποίας η σύμβαση, με την οποία ο κάτοχος δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας παρέχει έναντι αμοιβής στον αντισυμβαλλόμενό του την άδεια εκμεταλλεύσεως του δικαιώματος αυτού, δεν αποτελεί σύμβαση παροχής υπηρεσιών κατά την έννοια του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο β΄, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 44/2001, δεν αναιρείται ούτε από την προβληθείσα από

την Επιτροπή ανάγκη να οριοθετηθεί διασταλτικά το πεδίο εφαρμογής του προαναφερθέντος άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο β΄, σε σχέση με το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο α΄.

42 Συγκεκριμένα, πρέπει να υπομνησθεί ότι από το σύστημα του άρθρου 5, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001 συνάγεται ότι ο κοινοτικός νομοθέτης θέσπισε διαφορετικούς κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας, αφενός, για τις συμβάσεις πωλήσεως εμπορευμάτων και τις συμβάσεις παροχής υπηρεσιών και, αφετέρου, για τα λοιπά είδη συμβάσεων τα οποία δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των ειδικών διατάξεων του εν λόγω κανονισμού.

43 Η διεύρυνση, όμως, του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο β΄, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 44/2001 θα είχε ως συνέπεια να καταστρατηγηθεί η βούληση του κοινοτικού νομοθέτη ως προς το ζήτημα αυτό και θα περιόριζε την πρακτική αποτελεσματικότητα των στοιχείων γ΄ και α΄ της ιδίας αυτής διατάξεως.

44 Κατόπιν των προεκτεθέντων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β΄, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 44/2001 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η σύμβαση, με την οποία ο κάτοχος δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας παρέχει έναντι αμοιβής στον αντισυμβαλλόμενό του την άδεια εκμεταλλεύσεως του δικαιώματος αυτού, δεν αποτελεί σύμβαση παροχής υπηρεσιών κατά την έννοια της διατάξεως αυτής.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

45 Κατόπιν της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα.

Επί του τρίτου ερωτήματος

46 Με το τρίτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν η ύπαρξη διεθνούς δικαιοδοσίας, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο α΄, του κανονισμού 44/2001, όσον αφορά την εκδίκαση αιτήματος καταβολής αμοιβής που οφείλεται βάσει συμβάσεως, με την οποία ο κάτοχος δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας παρέχει στον αντισυμβαλλόμενό του την άδεια εκμεταλλεύσεως του δικαιώματος αυτού, πρέπει να συνεχίσει να κρίνεται βάσει των αρχών που απορρέουν από τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με το άρθρο 5, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών.

47 Το αιτούν δικαστήριο ερωτά ειδικότερα αν το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο α΄, του κανονισμού 44/2001 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια, αφενός, ότι η κατά το άρθρο αυτό έννοια του όρου «παροχή» αφορά την παροχή που απορρέει από ενοχική υποχρέωση της συμβάσεως και της οποίας η μη εκπλήρωση προβάλλεται ως νομική βάση της αγωγής και, αφετέρου, ότι ο τόπος όπου εκπληρώθηκε ή πρέπει να εκπληρωθεί η παροχή καθορίζεται σύμφωνα με το δίκαιο που τη διέπει βάσει των κανόνων συγκρούσεως του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της διαφοράς, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο όσον αφορά το άρθρο 5, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών (βλ. αντιστοίχως, όσον αφορά την έννοια του όρου «παροχή» κατά το άρθρο 5, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, προπαρατεθείσα απόφαση De Bloos, σκέψη 13, απόφαση της 15ης Ιανουαρίου 1987, 266/85, Shenavai, Συλλογή 1987, σ. I-239, σκέψη 9, της 29ης Ιουνίου 1994, C-288/92, Custom Made Commercial, Συλλογή 1994, σ. I-2913, σκέψη 23, της 5ης Οκτωβρίου 1999, C-420/97, Leathertex, Συλλογή 1999, σ. I-6747, σκέψη 31, και της 19ης Φεβρουαρίου 2002, C-256/00, Besix, Συλλογή 2002, σ. I-1699, σκέψη 44, καθώς και, όσον αφορά τον τόπο εκπληρώσεως της παροχής αυτής κατά την έννοια του άρθρου 5, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, προπαρατεθείσες αποφάσεις Industrie Tessili Italiana Como, σκέψη 13, και Custom Made Commercial, σκέψη 26, απόφαση της 28ης Σεπτεμβρίου 1999, C-440/97, GIE Groupe Concorde κ.λπ., Συλλογή 1999, σ. I-6307, σκέψη 32, και προπαρατεθείσες αποφάσεις Leathertex, σκέψη 33, και Besix, σκέψεις 33 και 36).

48 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η διατύπωση του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο α΄, του κανονισμού 44/2001 είναι πανομοιότυπη με αυτήν του άρθρου 5, σημείο 1, πρώτη περίοδος, της Συμβάσεως των Βρυξελλών.

49 Ως προς το ζήτημα αυτό, ο κανονισμός 44/2001 επαναλαμβάνει ουσιαστικά το περιεχόμενο της Συμβάσεως των Βρυξελλών, της οποίας αποτελεί τη συνέχεια κατά τη βούληση του κοινοτικού νομοθέτη, όπως προκύπτει από τη δέκατη ένατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού αυτού.

50 Συγκεκριμένα, ο κανονισμός 44/2001 αφορά βεβαίως την προσαρμογή της Συμβάσεως των Βρυξελλών στις νεότερες απαιτήσεις, σκοπεί όμως και στη διατήρηση της δομής και των θεμελιωδών αρχών της, καθώς και στη διασφάλιση της συνέχειάς της.

51 Ελλείψει οποιουδήποτε λόγου επιβάλλοντος διαφορετική ερμηνεία, η σχετική με την ύπαρξη συνοχής επιταγή συνεπάγεται ότι το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο α΄, του κανονισμού 44/2001 πρέπει να θεωρηθεί ότι έχει περιεχόμενο ταυτόσημο με αυτό της αντίστοιχης διατάξεως της Συμβάσεως των Βρυξελλών, έτσι ώστε να διασφαλισθεί η ομοιόμορφη ερμηνεία της Συμβάσεως των Βρυξελλών και του κανονισμού 44/2001 (βλ., σχετικώς, απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2002, C-167/00, Henkel, Συλλογή 2002, σ. I-8111, σκέψη 49).

52 Όπως υποστήριξε με τις παρατηρήσεις της η Ιταλική Κυβέρνηση, οι διατάξεις της Συμβάσεως των Βρυξελλών οι οποίες δεν τροποποιήθηκαν με τον κανονισμό 44/2001 πρέπει, συνεπώς, να εξακολουθούν να ερμηνεύονται κατά τον ίδιο τρόπο στο πλαίσιο του κανονισμού αυτού, τούτο δε κατά μείζονα λόγο καθόσον ο κανονισμός αντικατέστησε τη Σύμβαση των Βρυξελλών όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών (βλ., σχετικώς, προπαρατεθείσα απόφαση Henkel, σκέψη 49, και απόφαση της 8ης Μαΐου 2003, C-111/01, Gantner Electronic, Συλλογή 2003, σ. I-4207, σκέψη 28).

53 Όπως επισήμανε με τις παρατηρήσεις της η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, η συνέχεια αυτή ως προς την ερμηνεία είναι κατά τα λοιπά σύμφωνη με τις επιταγές της ασφάλειας δικαίου η οποία επιβάλλει να μην αναθεωρηθεί η παραδοσιακή νομολογία του Δικαστηρίου, από την οποία δεν θέλησε να παρεκκλίνει ο κοινοτικός νομοθέτης.

54 Συναφώς, όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στα σημεία 94 και 95 των προτάσεών της, τόσο από τις προπαρασκευαστικές εργασίες του κανονισμού 44/2001 όσο και από τη δομή του άρθρου του 5, σημείο 1, προκύπτει ότι μόνον όσον αφορά τις συμβάσεις πωλήσεως εμπορευμάτων και τις συμβάσεις παροχής υπηρεσιών βούληση του κοινοτικού νομοθέτη ήταν, αφενός, να μη λαμβάνεται πλέον υπόψη η επίμαχη, αλλά η χαρακτηριστική παροχή των συμβάσεων αυτών, και, αφετέρου, να ορισθεί αυτοτελώς ο τόπος εκπληρώσεως ως σύνδεσμος για τον καθορισμό του έχοντος διεθνή δικαιοδοσία δικαστηρίου επί διαφορών εκ συμβάσεως.

55 Κατά συνέπεια, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η βούληση του κοινοτικού νομοθέτη, στο πλαίσιο του κανονισμού 44/2001, ήταν να συνεχίζουν να ισχύουν, για όλες τις συμβάσεις πλην αυτών της πωλήσεως εμπορευμάτων και της παροχής υπηρεσιών, οι αρχές της νομολογίας του Δικαστηρίου σχετικά με τη Σύμβαση των Βρυξελλών όσον αφορά, μεταξύ άλλων, την παροχή που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και τον καθορισμό του τόπου εκπληρώσεώς της.

56 Ως εκ τούτου, το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο α΄, του κανονισμού 44/2001 πρέπει να γίνει δεκτό ότι έχει περιεχόμενο ταυτόσημο με το άρθρο 5, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών.

57 Κατόπιν των προεκτεθέντων, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η ύπαρξη διεθνούς δικαιοδοσίας, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο α΄, του κανονισμού 44/2001, όσον αφορά την εκδίκαση αιτήματος καταβολής αμοιβής που οφείλεται βάσει συμβάσεως, με την οποία ο κάτοχος δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας παρέχει στον αντισυμβαλλόμενό του την άδεια εκμεταλλεύσεως του δικαιώματος αυτού, πρέπει να συνεχίσει να κρίνεται βάσει των αρχών που απορρέουν από τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με το άρθρο 5, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών.

Επί των δικαστικών εξόδων

58 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) Το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β΄, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η σύμβαση, με την οποία ο κάτοχος δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας παρέχει έναντι αμοιβής στον αντισυμβαλλόμενό του την άδεια εκμεταλλεύσεως του δικαιώματος αυτού, δεν αποτελεί σύμβαση παροχής υπηρεσιών κατά την έννοια της διατάξεως αυτής.

2) Η ύπαρξη διεθνούς δικαιοδοσίας, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο α΄, του κανονισμού 44/2001, όσον αφορά την εκδίκαση αιτήματος καταβολής αμοιβής που οφείλεται βάσει συμβάσεως, με την οποία ο κάτοχος δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας παρέχει στον αντισυμβαλλόμενό του την άδεια εκμεταλλεύσεως του δικαιώματος αυτού, πρέπει να συνεχίσει να κρίνεται βάσει των αρχών που απορρέουν από τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με το άρθρο 5, σημείο 1, της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, όπως τροποποιήθηκε με τη σύμβαση της 26ης Μαΐου 1989 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας.

(υπογραφές)